

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

No5

2026 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишеревич	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAkatNI BOSHqARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIqISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHqARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O‘TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO‘P O‘LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO‘Y BERISHI MUMKIN BO‘LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o‘g‘li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg‘ashova Madina, Jo‘rayev Muhiddin	
JAHON MOLIYAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA “TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH” KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	151
Mamasoliyev G‘ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA‘MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO‘LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO‘SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo‘ldoshevna	
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O‘RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O‘tbosarov Abrorbek Adxamjon o‘g‘li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI	196
Ro‘zmetov Mansur	
O‘ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIYAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIYAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o‘g‘li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG‘DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ.....	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	248
Marufxanov Davron Hasanovich O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI.....	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI.....	268
Anvar Deberdiyev RAQAMLI XIZMATLARNING O'ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O'RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILiyATIGA YANGICHA YONDASHUV.....	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich OTMNI MOLIYAVIY TA'MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELARI.....	290
Tuxliyev Bozor Karimovich TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	298
Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o'g'li SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna O'ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOYIY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLIYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURSLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI.....	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI.....	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTLARI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI.....	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI.....	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQA TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHİYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

O'ZBEKISTONDA "O'ZSUVA'TA'MINOT" AJ TIZIMI KORXONALARINI "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA JALB QILINGAN XUSUSIY INVESTITSIYALAR DINAMIKASINING IQTISODIY TAHLILI	652
Risqibekova Nozimaxon	
WAYS TO REDUCING POVERTY BY INCREASING INCOME: INSTITUTIONAL AND SOCIO-ECONOMIC MECHANISMS	657
Muxammedov Jasurbek Oллоberdi ugli, Ganiyev Muhammadjon Khalilovich	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo'minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI...	672
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI VAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG'OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQUADIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xurinis	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO'SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILIY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA KADRLAR TAYYORLASH VA DUAL TA'LIM TIZIMI RIVOJI.....	738
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MAQSADLARI VA ISTIQBOLLARI....	741
Musayeva Shoirazimovna	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОЙ И ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	746
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TRANSPORT LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAMLUKAT IQTISODIYOTI RIVOJIDAGI O'RNI	754
Abdusalikova Komila Abdusalikovna	

JAMOAT TRANSPORTI KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI AMALGA OSHIRISH USULLARI.....	758
Berdiyev Temur Azamatovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ELEKTRON TIJORAT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	764
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
NAVOIY VILOYATI XATIRCHI TUMANIDA MAVJUD TURISTIK RESURSLARDAN ICHKI VA XALQARO TURIZMDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	769
Turayev Abduvoxid Kuldashovich	
RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARNING INKLIVIZIVLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	776
Azizbek Nusratov San'atillayevich	
MINERAL VA KIMYOVIY QO'SHIMCHALAR BILAN KOMPLEKS MODIFIKATSIYALASH ORQALI SEMENT MATRITSASI MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISH.....	781
Turgaev Jambul Adilbaevich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TRANSFERINI TA'MINLASH OMILLARI VA ISTIQBOLLARI.....	787
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
WAYS TO IMPROVE PRICING POLICY MECHANISMS OF STATE-OWNED ENTERPRISES.....	792
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)	798
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIVAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEXANIZMI.....	803
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TAYYOR MAHSULOT QADRSIZLANISHI HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISH: ISHCHI SCHYOTLARINI JORIY ETISHNING METODIK ASOSLARI.....	808
Babakulova Matluba Kurbannazarovna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МЕДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ РАБОТЫ В МАХАЛЛЯХ.....	812
Kosimjonov Nozimjon Kozimjonovich	
MINTAQALARNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHIDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING AHAMIYATI: NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI	815
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
TURISTIK XIZMAT BOZORINING MOHIYATI, UNING VAZIFALARI VA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	821
Payazov Murod Maqsudovich, Salimova Mumtozbeqim Jahongir qizi, Shahnoza Xudoyberdiyeva Davlatovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY HISOBLASH TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	825
Absamatov Asqar Ergashovich	
MINTAQAVIY TURIZM SOHASI UCHUN MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI BO'YICHA TAVSIYALAR	830
Raxmatov Adxam Itolmasovich	

MINTAQAVIY TURIZM SOHASI UCHUN MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI BO'YICHA TAVSIYALAR

Raxmatov Adxam Itolmasovich

Buxoro davlat texnika universiteti,
mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya. Mintaqaviy turizm sohasini rivojlantirish samarali strategiyalarni ishlab chiqish asosida aholi turmush farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, soha uchun zarur bo'lgan malakali kadrlarni tayyorlash tizimini takomillashtirish va kengaytirishni taqozo etadi. Shu orqali mintaqaviy turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlashning ustuvor yo'nalishlarini ishlab chiqish imkoniyatlari yaratiladi. Mazkur maqolada mintaqaviy turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlashning ustuvor yo'nalishlari bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: turizm, mintaqaviy turizm, innovatsiya, malakali kadr, savdo, rekreatsiya, milliy hudud, davlat, erkin turistik zona, geografiya, ekoturistik marshrut.

Abstract. The development of regional tourism contributes to improving the welfare of the population through the implementation of effective strategic approaches. This process, in turn, increases the need for training qualified personnel for the tourism sector. As a result, opportunities emerge for developing priority directions in preparing highly qualified specialists for regional tourism. From this perspective, the article presents recommendations on the priority directions for training qualified personnel for the regional tourism sector.

Keywords: tourism, regional tourism, innovation, qualified personnel, trade, recreation, national territory, state, free tourism zone, geography, ecotourism route.

Аннотация. Развитие регионального туризма способствует повышению благосостояния населения на основе разработки эффективных стратегий. Это, в свою очередь, требует совершенствования и расширения системы подготовки квалифицированных кадров для данной сферы. Благодаря этому создаются возможности для определения приоритетных направлений подготовки квалифицированных специалистов для регионального туризма. В данной статье разработаны рекомендации по приоритетным направлениям подготовки квалифицированных кадров для сферы регионального туризма.

Ключевые слова: туризм, региональный туризм, инновации, квалифицированные кадры, торговля, рекреация, национальная территория, государство, свободная туристическая зона, география, экотуристический маршрут.

KIRISH

Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida turizm sohasi iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi, yangi ish o'rinlarini yaratuvchi hamda hududlarning investitsion jozibadorligini oshiruvchi strategik tarmoqlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ayniqsa, mintaqaviy turizmni rivojlantirish orqali hududlarning tabiiy, tarixiy-madaniy va rekreatsion salohiyatidan samarali foydalanish, aholi bandligini oshirish va xizmatlar sektorini kengaytirish imkoniyati yuzaga keladi. Shu bois, turizm sohasida zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan malakali kadrlarni tayyorlash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Yangi O'zbekistonda turizmni iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlaridan biri sifatida rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lami islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, ichki va tashqi turizm oqimini kengaytirish, ekologik, tarixiy-madaniy, ziyorat, qishloq va MICE turizm yo'nalishlarini rivojlantirish bo'yicha muhim dasturlar qabul qilindi. Mazkur jarayonlarda inson kapitalining sifati va malakali kadrlar bilan ta'minlanganlik darajasi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Turizm xizmatlari sohasi o'zining mavsumiyligi, xizmat ko'rsatish sifati, kommunikativ kompetensiyalar, raqamli texnologiyalar va xalqaro standartlarga moslashuvchanligi bilan boshqa tarmoqlardan ajralib turadi. Shu sababli ushbu soha uchun kadrlar tayyorlash tizimi ham zamonaviy mehnat bozori talablariga mos ravishda

takomillashtirilishi zarur. Ayniqsa, hududlarning turistik ixtisoslashuvi, ekoturistik marshrutlarning kengayishi, xizmatlar diversifikatsiyasi va raqamli texnologiyalar joriy qilinishi malakali mutaxassislariga bo'lgan ehtiyojni yanada oshirmoqda.

Bugungi kunda mintaqaviy turizm sohasida kadrlar qo'nimsizligi, mavsumiy bandlik, amaliy tajribaga ega mutaxassislar yetishmasligi hamda xizmat ko'rsatish sifati bilan bog'liq ayrim masalalar mavjud bo'lib, ular turizm xizmatlari samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shu nuqtai nazardan, turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlashning ustuvor yo'nalishlarini aniqlash, zamonaviy ta'lim mexanizmlarini joriy etish va hududiy ehtiyojlarga mos kadrlar siyosatini ishlab chiqish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi mintaqaviy turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlashning ustuvor yo'nalishlarini aniqlash, mavjud muammolarni tahlil qilish hamda turizm xizmatlari bozorida bandlikni oshirish va sohani barqaror rivojlantirishga xizmat qiluvchi ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yangi O'zbekiston hududlarida turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash borasida amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida kadrlar tayyorlashning iqtisodiy mexanizmlariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, oliy ta'lim muassasalari hamda o'rta maxsus kasb-hunar ta'limi tizimida turizm sohasi uchun zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega mutaxassislarni tayyorlash masalalari ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda.

Jahon va O'zbekistonning ko'plab olimlari turizm sohasini rivojlantirishda kadrlar tayyorlash tizimining ahamiyati bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borganlar. Jumladan, M. Amonboyev "Образовательная модель подготовки будущего специалиста индустрии туризма" nomli maqolasida turizm sohasi uchun kadrlar tayyorlash tizimi yuzasidan o'z tadqiqotlarini bayon etib, ish beruvchilarning bitiruvchilarga qo'yadigan asosiy talablaridan biri universitetda tahsil olish davrida o'quv va ishlab chiqarish amaliyoti orqali yetarli ish tajribasiga ega bo'lish ekanligini ta'kidlaydi [1].

S. Safayeva "O'zbekistonda turizm sohasi mutaxassislarini tayyorlash muammolari" nomli maqolasida menejer va marketologlar turizm sohasida erkin faoliyat yurita olishi, turizm bozori hamda turistik mahsulotlarni ilgari surish mexanizmlarini bilishi, insonlar bilan samarali ishlashi, o'zining va boshqalarning xatti-harakatlarini tahlil qila olishi zarurligini qayd etadi. Muallif turizm sohasiga kadrlar tayyorlashda aynan amaliy ko'nikmalar va kommunikativ kompetensiyalarga alohida e'tibor qaratish lozimligini ta'kidlaydi [2-3].

L. Bekmurodova "Turizm va mehmondo'stlik sanoatida kadrlar tayyorlash tizimini rivojlantirish istiqbollari" nomli tadqiqotida zamonaviy turistik firmalar va mehmonxonalariga innovatsion texnologiyalarni qo'llay oladigan, turistlarning ortib borayotgan ehtiyojlarini va jahon turizm industriyasidagi innovatsion tendensiyalarni hisobga oladigan, kuchli raqobat sharoitida boshqaruvning murakkab masalalarini samarali hal qila oladigan yuqori malakali mutaxassislar zarurligini ta'kidlaydi [4].

S. Sunnatova "Turizm sohasida kadrlar tayyorlash muammosi va ularga qo'yilgan talablar" nomli maqolasida turizm sohasini rivojlantirish samarali hamkorlik tizimi va kadrlar tayyorlash sifati bilan chambarchas bog'liqligini qayd etadi. Muallif turizm sohasi rivojida "inson omili" muhim ahamiyatga ega ekanligini va bu jarayon ta'lim tizimining rivojlanish darajasi bilan uzviy bog'liq ekanligini asoslab beradi [5].

A. A. Gorshkovich "Практический подход при подготовке кадров в сфере туризма: проблемы и перспективы" nomli maqolasida ichki turizmning faol rivojlanishi va turizm bozorida zamonaviy tendensiyalar, ayniqsa 2020-yildan keyingi davrda, malakali kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirganini ta'kidlaydi. Muallif o'rta maxsus kasb-hunar ta'limi hamda bakalavriat bosqichidagi o'quv dasturlarini zamon talablariga mos ravishda yangilash, talabalarning amaliyot o'tash tizimini sifat jihatidan rivojlantirish va ta'lim jarayoniga amaliy yondashuvlarni bosqichma-bosqich joriy etish lozimligini qayd etadi [6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot doirasida mintaqaviy turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlashning ustuvor yo'nalishlarini aniqlash, mavjud muammolarni chuqur tahlil qilish hamda ilmiy asoslangan xulosa va tavsiyalar ishlab chiqish maqsadida bir qator ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi.

Jumladan, induksiya va deduksiya usullari orqali turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimining umumiy va xususiy jihatlari o'rganildi. Qiyosiy tahlil usuli yordamida xorijiy davlatlar hamda O'zbekistonda turizm sohasi uchun kadrlar tayyorlash bo'yicha amalga oshirilayotgan tajribalar o'zaro taqqoslandi. Shuningdek, mavzuga oid mahalliy va xorijiy ilmiy tadqiqotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda statistik ma'lumotlar o'rganilib, ular

asosida tahliliy xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Doimiy aholi sonining o'sish sur'ati, mehnat resurslari tarkibidagi o'zgarishlar hamda ish bilan band aholining ulushi mintaqaviy turizm sohasini rivojlantirishda muhim iqtisodiy ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonlarni tahlil qilish orqali turizm sohasi uchun zarur bo'lgan mehnat resurslari salohiyatini aniqlash, mavjud bandlik holatini baholash va istiqboldagi kadrlar ehtiyojini prognoz qilish imkoniyati yaratiladi.

Shu bilan birga, turizm sohasi bo'yicha mustaqil ravishda ta'lim olayotgan yoki ish qidirayotgan fuqarolar soni, ularning umumiy aholi hamda mehnat resurslaridagi ulushini o'rganish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur ko'rsatkichlar hududlarda kambag'allikni qisqartirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va aholi bandligini oshirish bo'yicha amaliy xulosalar chiqarishga xizmat qiladi.

Mazkur maqsadlarga erishish uchun quyidagi ko'rsatkichlarni o'z ichiga oluvchi jadvalni shakllantirish tavsiya etiladi (1-jadval).

1-jadval

O'zbekiston Respublikasida mehnat bozorini rivojlanishi va uning holati¹

T/r	Ko'rsatkichlar	2016-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil	2024-yil	2024-yilda 2016-yilga nisbatan o'zgarish, %
1	Mehnat resurslari, ming kishi	18488,9	19334,9	19517,5	19739,6	19976,2	108,2
2	Ish bilan band aholi, ming kishi	13298,4	13558,9	13706,2	14014,2	14309,3	107,6
3	Ishsizlar soni, ming kishi	724,1	1441,8	1332,7	1024,1	912,3	125,9
4	Mintaqaviy turizm sohasiga ishga qabul qilinganlar soni, birlik	48284	69848	78633	82346	85297	176,6

Ushbu jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, mamlakatimizda 2016–2024-yillar davomida mehnat resurslari soni 108,2 foizga oshgan. Shu davrda ish bilan band aholi sonining o'sish sur'ati 107,6 foizni tashkil etgan. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mazkur davr mobaynida ishsizlar soni ham 125,9 foizga oshgan bo'lib, faqat 2020–2021-yillarda ushbu ko'rsatkich nisbatan kamayib, 38,3 foiz darajasiga tushgan.

Shu bilan birga, mintaqaviy turizm sohasiga ishga qabul qilinganlar soni 176,6 foizga ko'paygani kuzatiladi. Muhim jihati shundaki, turizm sohasida band bo'lganlar sonining o'sish sur'ati mehnat resurslari sonining o'sishiga nisbatan yuqori bo'lgan. Bu esa mintaqaviy turizm sohasida yangi ish o'rinlari yaratish va aholini bandlik bilan ta'minlash jarayonlari jadallashayotganidan dalolat beradi. Mazkur ijobiy tendensiyani davom ettirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Mazkur muammoni hal etishda mintaqaviy qishloq turizmini rivojlantirish muhim omil bo'lib xizmat qilishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, mintaqaviy turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash orqali turizmni rivojlantirish va aholi bandligini oshirish yo'nalishlari bo'yicha tegishli taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Mazkur uslubiy tavsiyalarni ishlab chiqishda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.01.2019-yildagi "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5611-sonli Farmoni², O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022-yildagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni³ hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.12.2022-yildagi "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-436-sonli qarorida⁴ belgilangan ustuvor vazifalarning ijrosini ta'minlashga alohida e'tibor qaratildi.

Mehmonxona biznesida xizmatlar o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, ularni samarali boshqarish xizmat sifati va faoliyat samaradorligini oshirish imkonini beradi. Turizm xizmatlari sohasi bugungi zamonaviy

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi statistika agentligi ma'lumotlari asosida shakllantirilgan.

2 <https://lex.uz/uz/docs/-4143188>

3 <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>

4 <https://lex.uz/docs/-6303230>

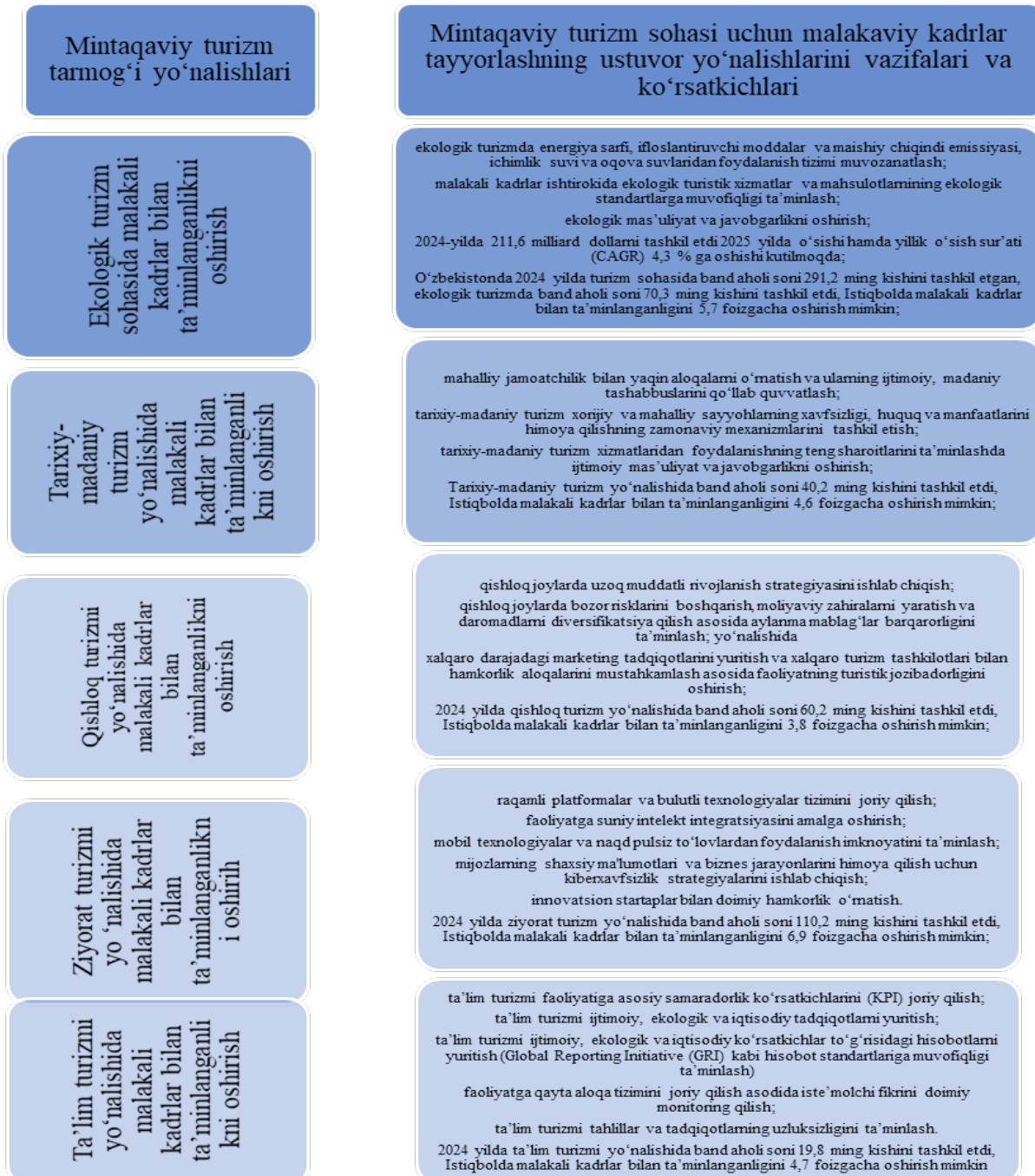

iqtisodiyot sharoitida iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismlaridan biri sifatida ahamiyat kasb etmoqda.

O'zbekiston Respublikasi turizm hududlari bo'yicha Wi-Fi nuqtalarining asosiy ko'rsatkichlari ham turizm infratuzilmasining rivojlanish darajasini aks ettiradi. 2024-yilda respublika bo'yicha jami Wi-Fi nuqtalari soni 10 376 tani tashkil etgan. Hududlar kesimida eng yuqori ko'rsatkich Toshkent viloyatida (4094 ta), Buxoro viloyatida (454 ta) va Navoiy viloyatida (351 ta) qayd etilgan. Mazkur hududlarda turizm infratuzilmasining rivojlanganligi Wi-Fi nuqtalari sonining yuqoriligi bilan ham bevosita bog'liqdir (3-jadval).

Bozor iqtisodiyoti sharoitida turistik resurslarni samarali taqsimlash, turizm sohasining barqaror rivojlanishini qo'llab-quvvatlash hamda turistik daromadlarni adolatli shakllantirish turistik bozor infratuzilmasi mexanizmlari orqali amalga oshiriladi.

Shuningdek, bozor iqtisodiyoti sharoitida mehnatga layoqatli, biroq moddiy ishlab chiqarish tarmoqlarida faoliyat yuritmayotgan aholini, yangi ish qidirayotgan fuqarolarni hamda mehnat yoshiga yetayotgan yoshlarni ish bilan ta'minlash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi (1-rasm).

1-rasm. Mintaqaviy turizm sohasi uchun malakaviy kadrlar tayyorlashning ustuvor yo'nalishlari⁵

5 Muallif ishlanmasi.

Turizm xizmatlari sohasidagi mehnat bozori haqida so'z borganda, uning o'ziga xos xususiyatlarini alohida e'tirof etish zarur. Jumladan, turizm sohasidagi mehnat bozori mehnat resurslaridan foydalanishning ijtimoiy-iqtisodiy shakli bo'lib, unda ishchi kuchi xizmat ko'rsatish jarayonining muhim omili sifatida namoyon bo'ladi hamda bozor mexanizmlari asosida shakllanadi.

Biroq, bu turizm xizmatlari sohasida to'liq shakllangan va barcha jihatlar bilan barqaror mehnat bozori mavjudligini anglatmaydi. Mazkur sohada ayrim hollarda ishchi kuchiga bo'lgan talab va taklif o'rtasidagi muvozanatning buzilishi kuzatiladi. Xususan, O'zbekistonda turizm xizmatlarini ko'rsatuvchi subyektlar tomonidan turizm mavsumiga qarab turoperatorlar, turagentlar, gidlar, ofitsiantlar, oshpazlar, menejerlar, maxsus transport haydovchilari hamda boshqa malakali mutaxassislarga bo'lgan ehtiyoj ortib boradi.

Buning asosiy sababi turizm sohasining mavsumiy xarakterga egaligi bilan izohlanadi. Mavsumiylik ish vaqtining notekis taqsimlanishiga hamda to'liq band bo'lmagan mehnat resurslari ulushining ortishiga olib keladi. Natijada korxonalar uchun malakali xodimlarni ishga jalb qilish va ularni doimiy ravishda saqlab qolish muhim tashkiliy va iqtisodiy masalalardan biriga aylanadi.

Ayniqsa, mehnat bozori nazariyasiga ko'ra, mavsumiylik sharoitida mavsumdan tashqari davrlarda ish haqi hajmini qisqartirishdan ko'ra, ayrim hollarda xodimlarni vaqtincha ishdan bo'shatish holatlari kuzatilishi mumkin. Shu sababli turizm sohasida bandlikni barqarorlashtirish, xodimlarning kasbiy malakasini oshirish hamda ularni yil davomida ish bilan ta'minlashga xizmat qiladigan mexanizmlarni takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur holatlar mintaqaviy turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash tizimini yanada rivojlantirish, dual ta'lim mexanizmlarini keng joriy etish, amaliyot bazalarini mustahkamlash hamda mavsumiy bandlikni kamaytirishga xizmat qiluvchi qo'shimcha xizmat turlarini rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi (2-jadval).

2-jadval

O'zbekiston Respublikasi turizm hududlari bo'yicha Wi-Fi nuqtalarining asosiy ko'rsatkichlari (yil boshiga, birlikda)⁶

№	Hududlar	2020-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil	2024-yil	2024 yilda -2020 yilga nisbatan o'zgarish (+:-)
Jami		4066	5991	9307	10011	10376	6310
1	Qoraqalpog'iston Respublikasi	60	70	86	104	109	49
2	Andijon viloyati	39	44	45	105	115	76
3	Buxoro viloyati	354	410	427	447	454	100
4	Jizzax viloyati	136	170	193	216	241	105
5	Navoiy viloyati	165	210	270	325	351	186
6	Namangan viloyati	70	155	261	315	331	261
7	Samarqand viloyati	100	161	190	248	265	165
8	Sirdaryo viloyati	36	53	67	79	87	51
9	Surxondaryo viloyati	30	74	114	155	227	197
10	Toshkent viloyati	940	2374	3951	4 051	4 094	3154
11	Farg'ona viloyati	51	59	61	85	93	42
12	Xorazm viloyati	18	21	24	38	76	58

Agar mazkur muammoni o'z vaqtida hal qilish bo'yicha samarali choralar ko'rilmasa, turistik kompaniyalar rahbariyati muntazam ravishda yangi xodimlarni ishga jalb qilishga majbur bo'ladi. Natijada, bir tomondan, korxonalar uchun kasbiy tayyorgarlik va qayta o'qitish xarajatlari ortadi, ikkinchi tomondan esa sohada kadrlar qo'nimsizligi darajasi yanada kuchayishi mumkin.

Shu bois, mintaqaviy turizm xizmatlari hamda unga aloqador turdosh tarmoqlarni jadal rivojlantirish, ularning iqtisodiy faolligini oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratish orqali aholi bandligini ta'minlashda, eng avvalo, sohadagi mavsumiylik masalasini kamaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki mavsumiylik muammosining bosqichma-bosqich bartaraf etilishi kadrlar qo'nimsizligining qisqarishiga, bandlik darajasining

6 O'zbekiston Respublikasi Turizm vazirligi ma'lumotlari.

oshishiga hamda mehnat unumdorligining yuksalishiga xizmat qiladi (2-rasm).

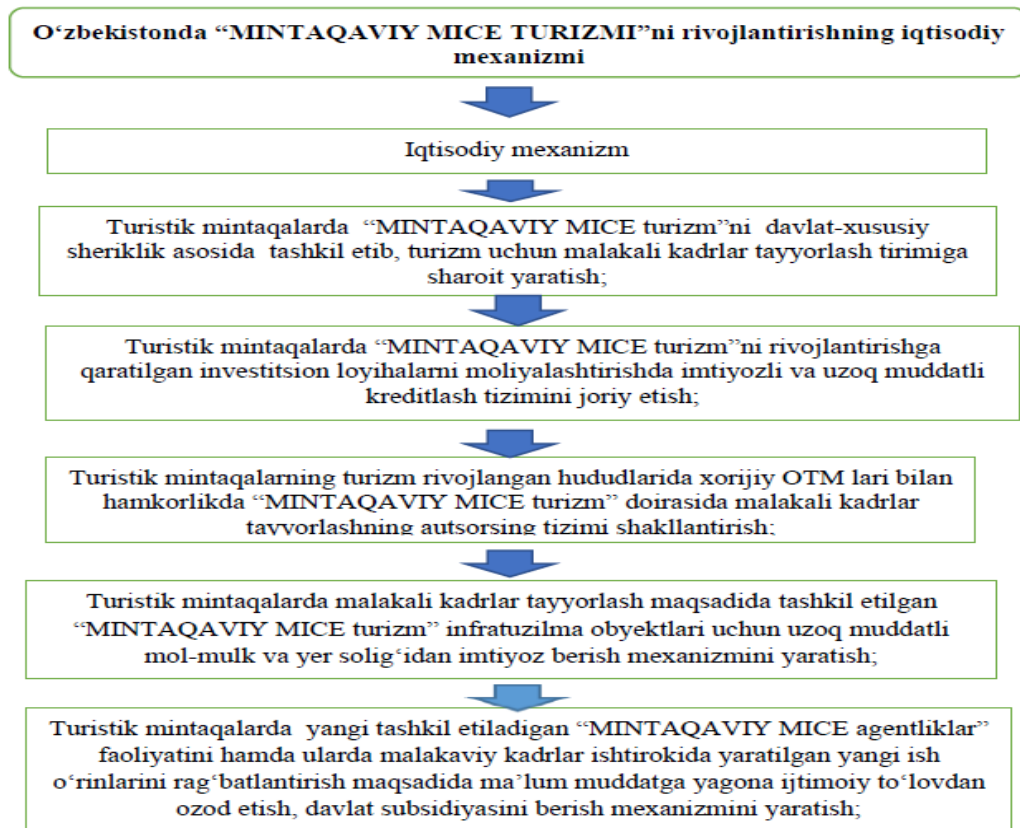

2-rasm. Turistik mintaqaviy 2016–2024-yillarda kadrlar qo'nimsizligi darajasi, (%)

Chunki “Mintaqaviy MICE turizmi” bir tarafdin malakali kadrlarni ish bilan band etishda mavsumga bog‘liq bo‘lmagan va mavsumdan tashqarida o‘z jozibadorligini yo‘qotmaydigan, o‘ziga xos xususiyatlar yega yangi turizm yo‘nalishlaridan biri sifatida namoyon bo‘lsa, ikkinchi tarafdin uning yuqori sur‘atlarda rivojlanishi xorijiy sayyohlarning mamlakatga yil davomida doimiy tashrif buyurishiga hamda mintaqaviy turistik infratuzilma ishtirokchilari faoliyatining rivojlanishiga katta imkoniyat yaratadi. Mantiq nuqtai-nazaridan kelib chiqib tavsiyamizga doir fikrimizni quyidagilar bilan asoslamoqchimiz:

Birinchidan, “Mintaqaviy MICE turizmi” mavsumiylikka ega emas, MICE sayohatlari har qanday sharoitda va yilning istalgan vaqtida amalga oshiriladi (hattoki, global pandyemiya sharoitida ham turli chyeklovlarning kiritilishi ishbilarmonlik tashriflarini to‘xtatib qololmadi). Shuningdek, uning rivojlanishi myezbon hududdagi turizm infratuzilma obyektlarining yil davomida faol ishlab turishi va malakali kadrlarni ish bilan band etishni ta‘minlaydi.

Ikkinchidan, “Mintaqaviy MICE turizmi” mijozlari ularga taqdim yetilayotgan xizmatlar sifati va tyezligiga qarab boshqa yo‘nalishlardagi turistlarga qaraganda o‘ch-to‘rt barobar ko‘proq pul to‘laydi. Sababi, ishbilarmon sayohatchilarning aksariyati kompaniyalarning katta va o‘rta myenyeyerlari bo‘lganligi sababli ularga yuqori darajadagi (qimmat) xizmatlar ko‘rsatiladi. Bu mintaqalarda mavjud myezbon hudud uchun yani malakali kadr xizmati uchun yuqori daromad olish imkoniyati demakdir (3-rasm).

3-rasm. O‘zbekistonda “Mintaqaviy MICE turizm”ni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmi⁷

7 Muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

Uchinchidan, mintaqalar kesimida konferensiya, kongress va boshqa xizmat safari maqsadida tashrif buyuruvchi “Mintaqaviy MICE turizmi” ishtirokchilari o‘ziga xos “elchi” vazifasini bajaradi. Chunki bunday sayohatchilar ko‘pincha yuqori malakaga ega, nufuzli va obro‘li mutaxassislar hisoblanadi. Ularning O‘zbekiston haqidagi fikr va taassurotlari o‘z mamlakatlarida milliy turizm imidjining shakllanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

To‘rtinchidan, mintaqaviy ishbilarmonlik turizmining keng imkoniyatlari yangi turistik segmentlarni qamrab olish imkonini beradi. Shu bilan birga, ishbilarmonlik turizmi xizmatlarining kompleks xarakterga egaligi turizm bozoriga malakali kadrlar ishtirokida yangi turdagi xizmatlarni, jumladan autsorsing xizmatlarini joriy etishga zamin yaratadi. Bu esa, o‘z navbatida, mavsumdan tashqari davrlarda ham yangi ish o‘rinlarini yaratish va malakali kadrlar bandligini ta‘minlash imkonini beradi.

Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqib, “Mintaqaviy MICE turizmi” O‘zbekiston hududlarida turizm sektorida malakali kadrlarni ish bilan ta‘minlashda mavsumiylik omilini kamaytirishning istiqbolli yo‘nalishlaridan biri ekanligi haqida xulosa qilish mumkin. Bunda mintaqaviy ishbilarmonlik muhitini yangi bosqichga olib chiqish, tashqi bozorda milliy turizmning ijobiy imidjini shakllantirish hamda hududlarda turizm infratuzilmasi obyektlariga investitsiyalarni faol jalb qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bois, O‘zbekiston mintaqaviy turizmi sohasida “Mintaqaviy MICE turizmi”ni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi ishlab chiqildi (3-rasm).

O‘zbekistonda “MICE turizmi”ni rivojlantirishning mazkur tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi turizm sohasidagi mavsumiylik muammosini kamaytirish, aholi bandligini oshirish hamda yangi ish o‘rinlarini yaratish bo‘yicha vazifalarni samarali amalga oshirish imkonini beradi. Mazkur jarayonda muvofiqlashtiruvchi va tartibga soluvchi funksiyalarga ega bo‘lgan davlat asosiy rolni bajaradi, iqtisodiy mexanizm esa zarur vositalar va resurslarni taqdim etadi. Iqtisodiy mexanizmning yagona tizim sifatidagi muvofiqlashtiruvchi imkoniyatlari turizm sohasidagi funksiyalarni samarali amalga oshirish uchun muhim asos bo‘lib xizmat qiladi.

Demak, O‘zbekiston sharoitida turizm xizmatlari sohasini jadal rivojlantirish, mintaqaviy turizm mehnat bozorida band bo‘lgan malakali kadrlar tarkibida turizmning ulushini oshirish hamda yangi ish o‘rinlarini muntazam yaratishning muhim shartlaridan biri sohadagi kadrlar qo‘nimsizligini kamaytirish va mavsumiylik masalasini bosqichma-bosqich hal etishdan iboratdir. Ushbu dolzarb muammoni hal qilishning samarali yo‘llaridan biri sifatida mavsumiylikka kam bog‘liq bo‘lgan “Mintaqaviy MICE turizmi”ni jadal rivojlantirish hamda uni iqtisodiy jihatdan rag‘batlantirish zarurligi tadqiqot davomida asoslab berildi.

Markaziy turistik mintaqaga kiruvchi Samarqand viloyati Zarafshon va Turkiston tog‘lari, shuningdek Nurota tog‘ tizmalari bilan o‘ralgan bo‘lib, hududning tabiiy-rekreatsion salohiyati yuqori hisoblanadi. Viloyatda mintaqaviy turizmni barqaror rivojlantirish maqsadida tog‘li hududlarning o‘xshash xususiyatlari asosida hududiy tahlillar olib borildi.

Jumladan, “Omonqo‘ton”, “Qoratepa”, “Yuqori Tersak”, “O‘rta Tersak” va “Tersak” qishloqlarida malakali porterlar, turistik xizmat ko‘rsatuvchi majmualar hamda umumiy ovqatlanish shoxobchalarini tashkil etish asosida yangi turistik marshrutlarni joriy qilish orqali mintaqaviy turizmni rivojlantirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi.

Samarqand viloyatining tog‘li hududlari turistik salohiyati tahlil qilinib, quyidagi ekoturistik marshrutlar o‘rganildi:

- “Ohalik” ekoturistik marshruti;
- “Mironko‘l” ekoturistik marshruti;
- “Hazrati Dovud” g‘ori;
- “Urgut” ekoturistik majmuasi;
- “Omonqo‘ton” ekoturistik marshruti;
- “Taxti-Qaracha dovoni” ekoturistik marshruti;
- “Qirqtov” ekoturistik marshruti.

Eng avvalo, turistik ixtisoslashgan zona sifatida foydalanish mumkin bo‘lgan obyektlar tahlil qilindi. Turistik ixtisoslashgan zona — bu maxsus hudud bo‘lib, unda turistik resurslar va muayyan turistik mahsulotlarni shakllantirish asosida turistlarga xizmat ko‘rsatishni ta‘minlovchi turistik industriya obyektlari jamlanadi. Maxsus turistik zonalarini tashkil etishda ushbu hudud ishtirokchilari uchun turli shartlar, imtiyozlar va preferensiyalar belgilanishi mumkin (3-jadval).

3-jadval

Markaziy turistik mintaqaning Samarqand viloyati hududida turistik salohiyatining tahlili⁸

T/r	Tumanning nomi	Shahardan masofasi (km)	Turistik obyektlar con	Turistik obyektlarga izoh
1.	Urgut tumani, Qoratepa qishlog'i, Taxta Qoracha dovoni	43	3	1. Har-xil shakldagi tog' jinslari. 2. O'rmon. 3. G'orlar
2.	Urgut tumani, Omonqo'ton qishlog'i	40	5	1. O'rmon. 2. Tog'-jinslari. 3. G'orlar. 4. Soy. 5. Me'morchilik resurslari.
3.	Samarqand tumani, Ohalik qishlog'i	16	6	1. Daryo. 2. Tog'lar. 3. Bog'lar. 4. Maydonlar. 5. Qulbobo ko'li. 6. Toganslari.
4.	Samarkand tumani, Miranko'l qishlog'i	18	4	1. O'rmon 2. Har-xil shakldagi tog'jinslari. 3. "Cholbobo" nomli balandligi 4. Soy uzunligi 8 km.

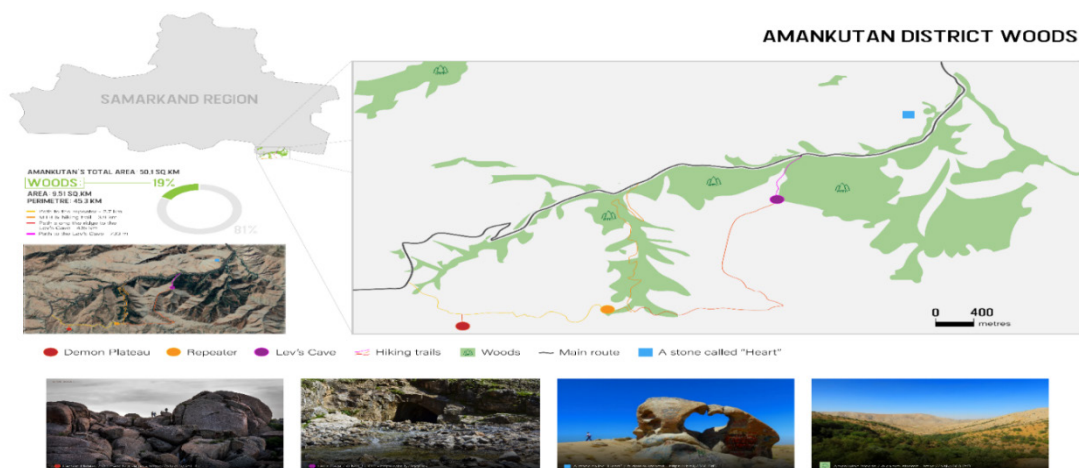
Tahlil qilingan ma'lumotlar asosida Samarqand tumanining Ohalik qishlog'i va unga yaqin joylashgan 6 ta mintaqaviy turistik obyekt, shuningdek Urgut tumanidagi Omonqo'ton qishlog'i hamda unga yaqin bo'lgan 5 ta mintaqaviy turistik obyekt barqaror turistik hududni shakllantirish bo'yicha yuqori salohiyatga ega ekanligi aniqlandi.

Mazkur qishloqlar yaqinida joylashgan turistik obyektlarga turistlarni ularning individual talablari va qiziqishlarini hisobga olgan holda taqsimlash orqali hududiy bosimni muvozanatlashtirish mumkin. Turistlarni ko'p sonli kichik guruhlariga ajratgan holda, bir vaqtning o'zida tizimli rejalashtirilgan va malakali kadrlar tomonidan xizmat ko'rsatishni yo'lga qo'yish orqali barqaror turizm konsepsiyasini rivojlantirish imkoniyati yaratiladi.

Tadqiqot obyekti sifatida Omonqo'ton hududi tanlab olindi. Chunki mazkur hududda olib borilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, 400 gektar maydon qonuniy ravishda rekreatsiya zonasi sifatida ajratilgani aniqlandi. Shuningdek, Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligining rasmiy veb-sayti ma'lumotlariga ko'ra, Omonqo'ton qishlog'i mintaqaviy turistik obyektlar ro'yxatiga kiritilgan bo'lib, ushbu hududdagi 25 gektarlik tog'li maydonda dam olish maskanini tashkil etish imkoniyati mavjud.

Hududda mintaqaviy turizmni rivojlantirish salohiyatini aniqlash uchun bu yerda mavjud ekologik resurslarning o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilindi.

"Omonqo'ton" hududida mintaqaviy turistik hudud tashkil etish salohiyatini baholashda tog'li hududlarda turizmni tashkil etishning o'ziga xos jihatlari inobatga olindi. Hududning jozibadorligini aniqlash maqsadida uchta baholash usulini birlashtirgan holda turistik hudud samaradorligini aniqlashning takomillashtirilgan usulidan foydalanildi. Turistik-geografik taksonlar (joylashish qonuni) asosida Samarqand viloyati Urgut tumanida joylashgan "Omonqo'ton" tog'li hududining "turistik hudud" maqomiga mosligi earth.google.com dasturi yordamida yaratilgan xarita asosida tahlil qilindi (4-rasm).

4-rasm. Markaziy mintaqaviy turizmga tegishli Omonqo'ton hududining xaritasi⁹

XULOSA VA TAKLIFLAR

Markaziy turistik mintaqadagi turistik obyektlar aglomeratsiyasidan, ya'ni markaz atrofida turistik punktlarning o'zaro birlashuvi va integratsiyasidan samarali foydalanish orqali turistlarning hududda qolish muddatini uzaytirish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bu esa hududning turistik jozibadorligini oshirish, xizmatlar hajmini kengaytirish hamda mahalliy aholi bandligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Mazkur maqsadga erishish uchun markaziy mintaqaviy turizm hududida tabiiy atraksionalarga yaqin joylarda kichik kempinglar tashkil etish, malakali porterlar faoliyatini yo'lga qo'yish, turistik xizmat ko'rsatuvchi majmualar hamda umumiy ovqatlanish shoxobchalarini yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, malakali kadrlar ishtirokida yangi turistik marshrutlarni shakllantirish va ularni amaliyotga joriy etish orqali hududning turistik salohiyatini yanada oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.01.2019-yildagi "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5611-sonli Farmoni, <https://lex.uz/uz/docs/-4143188>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022-yildagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni, <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.12.2022-yildagi "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-436-sonli qarori, <https://lex.uz/docs/-6303230>
4. Amonboyev, M. (2020). *Образовательная модель подготовки будущего специалиста индустрии туризма*. Архив научных исследований, 1(26). Quyidagi manbadan olindi: <https://tsue.scienceweb.uz/index.php/archive/article/view/2472>
5. Safayeva, S. (2021). *O'zbekistonda turizm sohasi mutaxassislarini tayyorlash muammolari*. Журнал «Иновации в экономике», 4(7).
6. Safayeva, S. (2020). *Improving the organizational, economic and institutional mechanisms of managing the sphere of tourism in Uzbekistan*. Архив научных исследований, 17-son.
7. Bekmurodova, L. (2022). *Turizm va mehmondo'stlik sanoatida kadrlar tayyorlash tizimini rivojlantirishning istiqbollari*. Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences, 2(8), 266–273.
8. Sunnatova, S. (2021). *Turizm sohasida kadrlar tayyorlash muammosi va ularga qo'yilgan talablar*. Scientific Progress, 751–755-b.
9. Gorshkovich, A. A. (2021). *Практический подход при подготовке кадров в сфере туризма: проблемы и перспективы*. Scientific Progress, 452–457-b.
10. Tuxliyev, I. S., Hayitboyev, R., Safarov, B. Sh., & Tursunova, G. R. (2014). *Turizm asoslari*. Toshkent: Fan va texnologiya.
11. Abduraxmonov, K. X. (2013). *Menedjment turizma*. Toshkent: REU im. G. V. Plexanova filiali.
12. Safarov, B. Sh. (2016). *Milliy turizm xizmatlar bozorini innovatsion rivojlantirishning metodologik asoslari*. Toshkent: Fan va texnologiya.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100